

erilaisia sitten tutkimuksessa Julkisten ammatillisen
tehtävän erityisesti yksilön Erityisesti
sopimukset esiin Uhmavaara välillä paikallisesti
liittyvät tietoa työnantajan lisäksi työelämän
henkilöstö taiteiden muun kuntien

Luottamusmiehen

ks voi olevan JHL:n vaikuttaa vaikuttavat työhön luottamusmies kuitenkin tiedon luottamusmiehiä
olevan henkilöstön yhä tieto asiat toimivat

Luottamusmiesten

tasolla kannalta työssä runsaasti paljon tulee
muutos toimia paikallisen tehtävässä Helsinki Lisäksi
muassa paikallista ammatillinen tutkimus muodostuu vuotta emt
toimii tutkimuksen osaamisen osa
toimintaan paikalliseen sopimiseen paikallinen Myös
kunnissa ilmonen Paikallisen sopimista toiminnan sopimusten perusteella
työ kuntasektorilla vain Kairinen Luottamusmiesten liiton erilaiset
suhteellisen merkitys luottamusmiehet esim taidot
Paikallinen 2008a asioiden voidaan sopiminen
sopimisesta osaamista oman esimerkiksi hyvinvointialojen kehittämisen
työnantajien enemmän erilaisten määrää organisaation aineiston kunnallisen omaa
käytännön arvioida Luottamusmiehen edustajien
kuten eri työssään paikallisten näkökulmasta edellyttää
usein kunnan ym virka mahdollista koko
ns työn työehtosopimuksen toimintaa
muut edunvalvojan luottamusmiehille olemassa avulla

LUOTTAMUSMIEHEN TYÖN OSAAMISVAATIMUKSET

Esipuhe

JHL:n edunvalvontaosasto halusi yhteistyössä *Niina Peräsen* kanssa selvittää miten kunta-alan luottamusmiesten tehtävät ja osaamisen haasteet ovat muuttuneet 2000-luvulla. Nina Peränen on tutkinut progradussaan Kunnallisen yleisen virka- ja työehtosopimuksen soveltamisalalla olevien luottamusmiesten tehtäviä ja osaamista. Tutkimuksen tulos vahvistaa jo 90-luvun lopulla alkanutta kehitystä tehtävien laaja-alaistumisesta.

Edunvalvontaosasto toivoo että tästä tutkimuksen tulosten johtopäätöksien lyhennelmästä olisi apua ja tukea luottamusmiesten pohtiessa oman jaksamisensa vahvistamista ja oman osaamisensa päivittämistä.

Edunvalvontaosasto

JOHDANTO

Paikallisen sopimisen lisääntyminen on tuonut jo vuosien ajan uusia sisältöjä luottamusmiesten tehtäväkuvaan. Runsaasta keskustelusta ja liiton asettamista neuvottelutavoitteista huolimatta eivät luottamusmiesten toimintaa rajaavat perusehdot, kuten ajankäyttö ja toimintaoikeudet, ole kovin paljoa muuttuneet. Tästä huolimatta yksittäisen luottamusmiehen tehtäväkuva on saattanut muuttua paikallisen sopimisen lisääntymisen myötä runsaasti. Luottamusmiehen osaamista ja siihen liittyviä muutoksia on tärkeää tarkastella myös liiton järjestämän koulutuksen sisältöjen kannalta. Kehittämällä luottamusmiesten ammatillista osaamista ja luottamustehtävän edellyttämiä taitoja, on mahdollista parantaa luottamusmiesten osaamista ja tämän kautta myös heidän toimintamahdollisuuksiaan kunnassa. Tämän materiaalin tavoitteena on kuvata lyhyesti luottamusmiehen työn nykyisiä osaamisvaatimuksia sekä tarjota luottamusmiehille välineitä oman osaamisensa arviointiin ja kehittämiseen. Aineisto perustuu Julkisten ja hyvinvointialojen liiton luottamusmiesten keskuudessa tehtyyn pro gradu -tutkimukseen (Peränen 2010).

LUOTTAMUSMIESTEN TYÖN SISÄLLÖT

Virka- ja työehtosopimuksessa luottamusmiehen tehtäväksi määritellään:

- virka- ja työehtosopimusten noudattamisen edistäminen
- työnantajan ja työntekijän välillä syntyvien erimielisyyksien selvittäminen
- työrauhan ylläpito
- luottamusmiestoimintaan liittyvän tiedon välittäminen osapuolten kesken.

Käytännössä luottamusmiehen tehtävä on kuitenkin sopimuksen määritelmää laajempi

ja pitää sisällään myös muunlaisia tehtäväkuvia kuten:

- osallistuminen paikalliseen sopimiseen henkilöstön edustajana
- palvelutuotannon kehittäminen erilaisten hankkeiden yhteydessä
- neuvottelu työsuhdeasioista (muun muassa työaika, palkkaus tai työhyvinvointi ja kehittäminen).

Luottamusmiehen työn kannalta merkittävät muutokset ovat seuranneet erityisesti tehtävän kuvan laajenemisesta ja työn haastavuuden lisääntymisestä. Luottamusmiehen tehtävä on erityisesti 2000-luvun puolella pitänyt sisällään yhä enemmän ja enemmän erilaista neuvottelu- ja kehittämistoimintaa. Erityisesti yhteistoimintajärjestelmä sitoo luottamusmiehet kiinteäksi osaksi kunnan tai organisaation tasolla tapahtuvaa kehittämistyötä. Paikallisen sopimisen tasolla sopimiskohteet liittyvät yhä enemmän työn laadullisista aspekteista neuvottelemiseen kun aiemmin paikallinen sopiminen kohdistui erityisesti palkkaus- ja työaika-asioihin. Luottamusmiehen työn ja osaamisen näkökulmasta näillä muutoksilla on ollut vaikutusta luottamusmiesten työnkuvaan.

1. Työn laadulliset asiat edellyttävät asioihin perehtymistä
2. Laaja osallistuminen lisää työn kiirettä ja kuormittavuutta, joka edellyttää työtehtävien priorisointia
3. Yksittäisten jäsenten asioihin perehtymiseen jäävä aika vähenee selvästi (erityisesti pääluottamusmiehillä)
4. Työnantajan ja henkilöstön edustajan välinen yhteistyö ja yhteisesti sovitut pelisäännöt ovat tärkeässä roolissa työ onnistumisen ja sujuvuuden kannalta
5. Erilaiset tiedonhankinnan ja -hallinnan taidot korostuvat
6. Tehtävässä menestyminen edellyttää ammatillista otetta luottamusmiehen työhön
7. Tehtävässä menestyminen edellyttää jatkuvaa oman ammattitaidon kehittämistä.

LUOTTAMUSMIEHEN TYÖSSÄ TARVITTAVAT TIEDOT, TAI DOT JA OMINAISUUDET

Luottamusmiesten työnkuva on monipuolinen ja edellyttää paljon erilaista tietoa ja osaamista. Tehtävässä tarvittavaa informaatiota ovat muun muassa:

- Virka- ja työehtosopimus, työlainsäädäntö; työaikalaki, vuosilomalaki, määräaikaisten työsuhteiden perusteet sekä jaksotyön perusteet, kuntalaki, yt-lainsäädäntö, vuosilomalaki, paikalliset sopimukset ja neuvottelusäädökset
- Kunnan talouden tunnusluvut, talousarvio, tilinpäätös, budjetti
- Oman kunnan/viraston henkilöstöä ja työsuhteita koskeva informaatio ja tilastot
- Kunnan tasolla tapahtuvat muutokset, esim. poliittiset päätökset

Erilaisen tiedon lisäksi luottamusmiehen tehtävä edellyttää paljon erilaista käytännön osaamista. Tällaisia ovat esimerkiksi:

- neuvottelutaidot
- kyky toimia ihmisten kanssa, vuorovaikutustaidot, tilannetaju
- verkostoitumistaidot
- oman toimintaympäristön hallinta (kunnan päätöksenteko, organisaation toiminta)
- erilaisten roolien ymmärtäminen (luottamusmies kehittäjänä, luottamusmies henkilöstön edustajana)
- oma toiminnan ja päätösten vaikutusten arviointi
- tehtävään sitoutuminen, oman jaksamisen arviointi
- osaamisen jakaminen, yhdessä tekeminen

POHDITTAVAA

Kun tehtävässä tarvittavaa informaatiota on paljon, edellyttää luottamusmiehen työ yhä enemmän erilaisia tiedonkäsittelyn ja -hallinnan taitoja. Neuvotteluissa tarvittavaa informaatiota on kyettävä hankkimaan, tulkitsemaan ja soveltamaan. Myös erilaiset organisointivalmiuden helpottavat informaatiomassan käsittelyä. Luottamusmiehen työssä tiedolla on väliä.

Millainen informaatio on tärkeää omassa luottamustehtävässäni?

Mistä hankin puuttuvaa tietoa?

Miten parannan tiedonkäsittelyn ja -hankinnan taitojani?

Keneltä voin pyytää apua?

Erilaisen tiedon lisäksi tärkeä osa luottamusmiehen työssä on ihmisten kanssa toimiminen. Neuvottelu- ja vuorovaikutustaidot, kyky kuunnella, pitää puolensa ja pysyä rauhallisena ovat osa luottamusmiehen ammattitaitoa. Vaikka kokemus tuo varmuutta, on luottamusmiehen tärkeää myös pohtia ja arvioida omia toimintavalmiuksiaan esimerkiksi neuvottelijana.

Millainen olen neuvottelijana?

Millaisissa tilanteissa hermostun? Milloin olen varmimmillani?

Miten voin kehittää omia sosiaalisia valmiuksiani?

Kunta on moniulotteinen toimintaympäristö. Erilaisten toimintaympäristöjen ja kokonaisuuksien hallinta edesauttaa tehtävässä toimimista. Osaamisen kasvaessa uusia toimintamahdollisuuksia tarjoutuu usein runsaasti. Kehittämistyöhön tai poliittiseen toimintaan osallistuminen on tärkeää, mutta tuo myös mukanaan erilaisia rooleja, jotka täytyy sovittaa osaksi henkilöstön edustajana toimimista.

Miten kunnan päätöksenteko vaikuttaa omaan työhöni?

Millaisia erilaisia rooleja olen omassa työssäni joutunut ottamaan?

Miten toimin eri rooleissa?

Luottamustehtävässä toimiminen ei aina ole helppoa. Työ on aikaavievää ja joskus yksinäistä. Luottamusmies joutuu ottamaan kantaa päätöksiin, joiden pitkän tähtäimen vaikutuksia ei ole aina tiedossa. Oman toiminnan arviointi, jaksamisen ylläpito ja omien osaamistarpeiden tunnistaminen edesauttaa oman ammattitaidon kehittämistä ja tehtävässä toimimista. Miten sinä tuet omaa osaamistasi myös tulevaisuudessa?

Mitä ymmärrän strategisella ajattelulla?

Kuinka sitoutunut olen tehtävääni?

Miten tuen omaa jaksamistani?

Miten voin jakaa omia kokemuksiani ja osaamistani myös muille?